

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 1, Article Number: 2B0062

SPORTS SCIENCES

Received: October 2010

Accepted: January 2011

Series : 2B

ISSN : 1308-7312

© 2010 www.newwsa.com

Güney Çetinkaya

Akdeniz University

gcetinkaya@akdeniz.edu.tr

Antalya-Turkey

**TÜRKİYE'DE REKREASYON ALANINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ
(1985 - 2010 DÖNEMİ)**

ÖZET

Bu araştırmada ülkemizdeki üniversitelerde Rekreasyon alanında yapılmış olan ve YÖK Elektronik Tez Arşivinde yer alan lisansüstü tezler araştırılmıştır. Araştırmanın kapsadığı 1985-2010 yılları arasındaki 25 yıllık süreçte Rekreasyon alanında toplam 297 lisansüstü tezin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu tezlerden 51'i doktora, 246'sı yüksek lisans tezidir. Rekreasyon alanında hazırlanan tezler; yıllarına, üniversite ve enstitülerine, özgün dillerine ve konularına göre sınıflandırılmıştır. Sonuç olarak; tezlerin çoğu Fen Bilimleri Enstitüsü (n=115 %38,7) ve Sosyal Bilimler Enstitüsüne (n=106 %35,7) bağlı olarak hazırlanmıştır. Tezlerin Doksan dokuzu (%33,3) Spor Bilimleri konusunda, Altmış yedisi (%22,6) Peyzaj Mimarlığı konusunda, Otuzu (%10,1) Eğitim-Öğretim konusunda hazırlandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Eğitim, Lisansüstü Tez, Rekreasyon, Serbest Zaman, Özgür Zaman

**THE ANALYSIS OF THE POSTGRADUATE THESES WRITTEN ON RECREATION IN TURKEY
(1985-2010 PERIOD)**

ABSTRACT

This study researches the postgraduate theses on recreation written at Turkish universities and available in the electronic database of Turkish Council of Higher Education. The research has examined 25-year period between 1985 and 2010 and found a total of 297 postgraduate theses. The theses on recreation have been categorized according to the dates, universities, institutes and departments in which they were prepared, the language, and subjects. As a results most of theses were prepared in Institute of Science (n=115 %38,7), second mostly in Institutes of Social Sciences (n=106 %35,7). Ninety nine theses (%33,3) were prepared in Sports Sciences, 67 (%22,6) in Landscape Architecture, 30 (%10,1) Education.

Keywords: Postgraduate Education, Postgraduate Thesis, Recreation, Leisure Time, Free Time

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Lisansüstü eğitim, bir ülkenin geleceğinde söz sahibi olacak bilim adamlarının, akademisyenlerinin ve üst düzey yöneticilerin yetiştirilmesi açısından oldukça önemli bir eğitim sürecidir (Sevinç, 2001, 125). Ülkemizde lisansüstü eğitim Yükseköğretim Kuruluna bağlı olarak Üniversite ve Yüksek Teknoloji Enstitüsü Rektörleri tarafından yürütülür. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'na göre lisansüstü eğitim yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsar. Söz konusu Kanun'un 65. Maddesine göre, yükseköğretim kurumlarında yürütülen lisansüstü eğitimi Üniversitelerarası Kurul tarafından hazırlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği düzenler (www.uak.gov.tr).

Lisansüstü eğitimin temel amaçları bilim/sanat üretmek ve yaymak, toplumsal sorunları doğru algılamak ve bu sorunlara çözüm önerileri geliştirmek, üst düzey insan gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunmaktır.

Üniversitelerden beklenen hizmetlerin başında eğitim öğretim faaliyetlerinin dışında bilim üretmek ve yaymak gelir. Üniversiteler tez/sanat eseri çalışmaları yoluyla bilim ve sanat üretimine kaynaklık ederler. Üniversitelerde lisans (bitirme ödevleri, mezuniyet tezleri şeklinde) ve lisansüstü düzeylerde (yüksek lisans ve doktora tezleri şeklinde) verilen eğitimin bir parçası olarak bilimsel çalışma yapılır. Bu tür çalışmalarda yazarlar çeşitli kaynaklara dayanarak belirli bir fikri (ya da tezi) savunurlar. Bunu yaparken çeşitli bilgileri derler, işler, değerlendirir, kendilerine göre yorumlar ve elde ettikleri sonuçlardan hareketle fikirlerinin doğru olduğunu ileri sürerler (Bengiray, 2009, 169). Kısaca tüm diğer araştırmalar gibi lisansüstü tezlerde de bilgiler, bilimsel yöntemle üretilmektedir. Bilimsel yöntem, problem çözmenin, bilim üretmenin bilinen ve belli süreçleri olan, en güvenilir yolu olarak kabul edilmektedir (Altınkurt, 2007, 105).

Ülkemizde 2010 yılı itibari ile 163 devlet ve vakıf üniversitesi çok sayıda da enstitü bulunmaktadır (www.yok.gov.tr). Bu kurumlara bağlı olarak 1970'li yıllardan günümüze yaklaşık olarak 43.000 adet doktora tezi ve 173.000 adet yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Bu sayının önemli bir bilgi birikimi oluşturmasıyla beraber bu bilgi birikiminin aynı ölçüde bilime katkıda bulunduğu düşünülemez. Herhangi bir araştırmanın bilimsel olabilmesi için araştırılan konuyu bütün gerçekliği ile ortaya koyması beklenmektedir (Ekiz, 2003, 130). Araştırmaların, sistematik ve planlı yapılması, evrensel ölçütlere uygun olarak tasarlanması bu ölçütler içerisinde raporlandırılması hazırlanan tezlerin daha fazla bilimsellik kazanmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bilimsel araştırmalar sonucu elde edilen bilimsel bilgi verileri insanlık ve doğa yararına kullanmak amacıyla başka bilimcilerin eleştirisine açılması ve paylaşılması da bilim için etik bir zorunluluktur. Hazırlanan her araştırma çalışılan alan ile ilgili yeni bilgi birikimi oluşmasına da katkı sağlamaktadır.

Rekreasyon kavramının Türkçede yaygın karşılığı boş/serbest zamanları değerlendirme olarak kullanılan bir kavramdır. Rekreasyon kavramı ile ilgili literatürde birçok tanım bulunmaktadır. Genel olarak; insanın, yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilenen, tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığı tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinliklere rekreasyon denir (Karaküçük, 1997, 54).

Zamanı etkin kullanmak bireysel ve toplumsal gelişim için önemli bir unsurdur. Serbest zamanların etkin yönetimi bireysel olarak yaşam kalitesini arttırırken toplumda refah seviyesini arttırmakta önemli rol oynamaktadır. Toplumsal ve ekonomik gelişimi ilke edinmiş ülkeler, serbest zamanla ilgili problemleri halletmeye yönelik çalışmalar yapmayı göz önünde tutmuşlardır. Özellikle sanayi devriminden sonraki süreçte; ekonomik

alandaki gelişmeler, makineleşme, otomasyon, fazla üretim ve hayat şartlarının iyileşmesi gibi sebeplerden dolayı çalışma saatleri azalmış ve buna karşılık serbest zaman konusunda artış meydana gelmiştir. Ayrıca sanayileşmekte olan toplumlarda işsizlik nedeniyle doğal olarak ortaya çıkan bir serbest zaman problemi mevcuttur. Özellikle bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde zaman anlayışının çok iyi idrak edilmediği ortadadır (Can, 2010, 270). Zaman kullanımı ve etkin serbest zaman yönetimi gelişmişliğin ve eğitimin sonucudur.

Rekreasyon ve serbest zaman kavramları yapıları itibari ile her yaş grubundan, her kültürden, her sosyal sınıftan, her cinsiyetten, yaşamın her döneminden yani herkes ile ilgili olan kavramlardır (O'Sullivan, 2006, 5). Bu kavramın ortaya çıkışı, tarih öncesi dönemlerde "oyun" kavramının ortaya çıkmasıyla; antik toplumlardan, karanlık orta çağa, Rönesans'tan Protestan Reformuna ve Sanayi Devrimine kadar birçok dönemden etkilenecek günümüze kadar gelişimini sürdürmüştür. Bu alanındaki asıl hızlı gelişim 19. Yüzyılda Sanayi Devriminin gerçekleşmesi ile oluşmuştur. Birçok faktörün dışında Sanayi Devrimi, insanların yaşam tarzlarını, popüler rekreasyon ve boş zaman alışkanlıklarını değiştirmiştir. Amerika da 20. Yüzyılın başlarında, serbest zaman kullanımı daha özgür ve rekreasyon faaliyetleri daha yaygın hale gelmeye başlamıştır (McLean ve ark., 2008, 66) Akademik alanında Rekreasyon kavramının gelişimi, 20. Yüzyılın başlarında insanların sosyal ihtiyaçlarının karşılanması için üniversitelerde akademik programların geliştirilmeye başlanmasından sonraki süreçte olmuştur. Amerika da 1950'li yıllarda üniversitelerin ve kolejlerin çatıları altında Rekreasyon alanı ile ilgili akademik birimlerin oluşturulması düşüncesi ortaya çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletlerinde Rekreasyon alanı ile ilgili ilk bölüm 1946 yılında Indiana Üniversitesi çatısı altında kurulmuştur (www.hper.indiana.edu). 1960'lı yıllara gelindiğinde rekreasyon ve park alanında lisans eğitimi veren 300'den fazla akademik program oluşmuştur (Caneday, 2000, 117). Günümüzde; özellikle Amerika ve Kanada olmak üzere dünyada, rekreasyon kavramı ile ilgili çok sayıda; sertifika, lisans ve lisansüstü eğitim programları bulunmaktadır. Özellikle son 25 yıllık sürede rekreasyon ve boş zaman çalışmaları olgunlaşmıştır. Dünyadaki yüksek öğrenimdeki öğrenci sayılarında artış gerçekleşmiştir. 1991 yılında hazırlanan "Uluslar arası Boş Zaman, Rekreasyon ve benzer alanlardaki Akademik Kurumlar Rehberi" listesine göre 60 ülkede 1400 kurumda rekreasyon alanı ile ilgili eğitim verilmektedir (Rojek ve ark., 2006, 1).

Ellis'e göre (1993); park, rekreasyon ve terapatik rekreasyon araştırmaları sosyal bilimlerde gelişmektedir. Geçtiğimiz 40 yıl içinde, sosyal davranış çalışmalarındaki yaklaşımlar ile güncel dönemdeki boş zaman araştırmaları paralellik göstermektedir. Boş zaman araştırmaları, varsayım ve akılcılık içeren Sosyal Filozofi yaklaşımından, Sosyal Amprizim yaklaşımına daha sonrada üçüncü yaklaşım hareketi olan Sosyal Analize doğru evrim geçirmiştir. 1990'larda ve 21.yüzyılda Sosyal Analizin yeni odağı, bilimin postyapısalcılık ve postmodernizm etrafında yapılanmasıdır (Henderson ve ark., 2004, 411).

Dünyadaki gelişim sürecinde, rekreasyon kavramının birçok alt başlık altında dönemsel olarak ilgi odakları değişerek geliştiği görülmektedir. Amerika'daki Rekreasyon akademik programları, 1950 ve 1960'larda açık alan rekreasyonu ile ilgili sezilen krize yanıt olarak kurulmuştur. 1960'ların sonunda ve 1970'lerde ise Terapatik Rekreasyon kavramı Vietnam savaşı sonrası savaş gazilerinin sivil hayata adapte olabilmesi için geliştirilmiştir. 1980'lerde rekreasyon araştırmaları toplumun ekonomik çeşitlilik ve gelişim ihtiyacına bağlı olarak turizmi benimsemiştir. 1990'dan sonraki süreçte ise rekreasyon araştırmalarında spor yönetiminin etkisi ortaya çıkmıştır (Stewart, 1999, 186). Yukarıdaki yapılanmadan anlaşılacağı gibi dünyadaki rekreasyon kavramının gelişimi ağırlıklı olarak toplumun gelişiminden ve isteklerinden etkilenecek şekilde gelişmiştir. Bu durumda bile akademik dünya ile rekreasyon uygulayıcıları arasında

kopukluklar ortaya çıkmaktadır. Bu kopuklukların temel sebebi ise; literatürün uygulayıcılardan etkilenmemesi, uygulayıcılarda literatüre katkıda bulunmaması olarak düşünülmektedir (Stewart, 1999, 185).

Ülkemizdeki rekreasyon kavramının gelişimi özellikle Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasıyla farklı bir boyut kazanarak, Türk toplumunun rekreasyonel yaşamında yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Bu kavramın gelişimi devam etmekle birlikte, dünyada lider durumda olan ülkeler seviyesine ulaşması için, başta sosyal ve kültürel yapıdaki değişimlerin yanı sıra kamusal alanda da birçok yeniliğin gerçekleşmesi gereklidir. Ülkemiz insanları, içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşullar nedeniyle, belki de gereğinden fazla bir boş zamana sahiptir (Karaküçük, 1997, 283). Bu konuda, birinci sorun toplumun fazla serbest zamana sahip olmasıyken ikinci sorun ise sahip olunan serbest zamanın nasıl değerlendirileceği ile ilgilidir. Serbest zamanların etkin kullanımı insanların yaşam kalitelerini olumlu yönde etkiledikleri bir gerçektir. Bu durumda serbest zaman kullanımı ile ilgili eğitimin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu alt yapının oluşmasının temel taşlarından biri de üniversitelerdir. Üniversitelerde rekreasyon bölümlerinin artması ve bu artışa bağlı olarak rekreasyon alanı ile ilgili bilimsel çalışmalara ağırlık verilmesi rekreasyon kavramının gelişmesine liderlik edecektir. Rekreasyon kavramının ülkemizde üniversitelerde gelişmeye başlaması çok eski tarihe dayanmamaktadır. İlk olarak ODTÜ-MARMARA ve GAZİ üniversitelerinde ders olarak okutulmaya başlanan rekreasyon kavramı yapılan bir dizi çalışma sonucunda Yükseköğretim Kurumunun 12.04.2000 tarihli toplantısında alınan kararla 2547 Sayılı Kanunun 2880 Sayılı kanunla değişik 7/d-2, 7/4 Maddeleri uyarınca Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları bünyesinde Rekreasyon Bölümünün açılmasına karar verilmiştir (Zorba, 2007). Birçok üniversite bünyesinde Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bölümü bulunmaktadır. Bu bölümler beden eğitimi ve spor öğretmeni, antrenör, spor yöneticisi ve rekreasyon lideri yetiştirmektedir (Yaman, 2007, 416). Ülkemizde bulunan Beden eğitimi ve spor bölümleri çatısı altında 19 adet Rekreasyon lisans eğitim programı ve Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak 1 adet rekreasyon yüksek lisans eğitim programı bulunmaktadır. Bu programların dışında; 2009-2010 Eğitim-öğretim yılı itibari ile Turizm Fakülteleri çatısı altında "Rekreasyon Yönetimi" bölümleri açılmaya başlamıştır. Turizm Fakülteleri çatısı altında 2 adet "Rekreasyon Yönetimi" lisans programı bulunmaktadır. Bu durum yaklaşık 10 yıllık geçmişe sahip bir alan için önemli bir gelişme olarak görülebilir ancak açılan eğitim programlarının evrensel ölçütlere uygun eğitim verebilmesi için yeterli öğretim elemanı ve tesise sahip olması bir gerekliliktir. Yapılan bu çalışmanın amacı; rekreasyon alanı ile ilgili ülkemizde üniversitelerde 1985-2010 yılları arasında yapılmış olan lisansüstü tezleri inceleyerek, tezlerin yapıldıkları yıllara, üniversitelere, enstitülere, konulara, özgün dillerine ve ana temalarına göre nasıl bir dağılım gösterdiğini ortaya koyabilmektir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Ülkemizde rekreasyon alanında bilim üreten ve yayan kurum ve kuruluş örnekleri pek bulunmamaktadır. Bu sebeple, bu alana bilimsel çalışmaların daha çok üniversitelerden gelmekte olduğu söylenebilir. Üniversitelerde yapılan bilimsel araştırmalar, tezler, hazırlanan makaleler ve bildiriler rekreasyon alanının gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışma, ülkemizde rekreasyon alanında ne kadar lisansüstü çalışma yapıldığı, bu çalışmaların genellikle hangi temalar üzerinde yoğunlaştığı, bu çalışmaların dağılımlarının nasıl gerçekleştiği gibi sorulara cevap vermesi açısından önemlidir. Bu alandaki mevcut durumun tespit edilmesinin, yapılacak olan yeni araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM (METHODOLOGY)

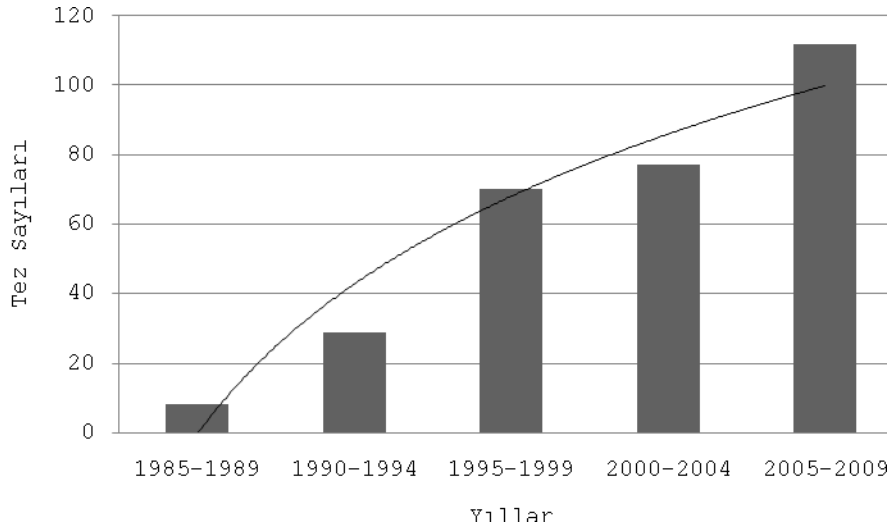
Bu araştırmanın evreni ülkemizde 1985-2010 yılları arasında hazırlanan Yükseköğretim Kurulu Elektronik Tez arşivinde bulunan yüksek lisans ve doktora tezleridir. Araştırmaya da veri toplama aracı olarak, tarama modeli kullanılarak veriler elde edilmiştir. Üniversitelerde rekreasyon alanında hazırlanan lisansüstü tezler YÖK Elektronik Tez arşivinden belirli anahtar sözcükler kullanarak araştırılmıştır. Birden fazla anahtar sözcüğün kullanılmasının temel nedeni rekreasyon kavramının içeriğinin farklı sözcüklerle de karşılanabilir olmasıdır. Araştırmada kullanılan anahtar sözcükler sırası ile; "Rekreasyon", "Rekreatif", "Boş Zaman" ve "Serbest Zaman"dır. Bu anahtar sözcükler ile tezin adına, özgün diline, türüne, yılına, yapıldığı üniversitenin ve enstitünün adına, bilim ve anabilim dalına, ilgili olduğu konuya, anahtar sözcüklere (dizin terimlerine) ilişkin veriler toplanmıştır. Bu veriler elde edildikten sonra ortak anahtar kelime kullanılmış olan tezler çıkartılarak aynı tezin iki defa kullanılmasına engel olunmuştur. Daha sonra tezler tek tek incelenerek analizlerinin yapılabilmesi için Office 2007 Excel programına ve SPSS 16.0 İstatistik programına girilmiştir. Yapılan analizin ilk aşamasında; lisansüstü tezler yıllara, yaptıkları üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, özgün dillerine, ilgili oldukları konulara ve uygulama alanlarına göre kategorize edilmiştir. İkinci aşamada ise tezler incelenerek ana temaları başlıklar altında toplanarak sınıflandırılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM (FINDINGS AND INTERPRETATIONS)

Bu bölümde; 1985-2010 yılları arasında yapılmış olan lisansüstü tezlerin analizine yer verilmiştir. 1985 - 2010 yılları arasında Rekreasyon alanı ile ilgili hazırlanan 297 teze ulaşılmıştır. Bu tezlerin 246'sı (%82,8) yüksek lisans, 51'i (%17,2) doktora tezidir. Rekreasyon alanı ile ilgili hazırlanan tezlerin 185'i (%62)"Rekreasyon", 63'ü (%21) "Boş zaman", 29'u (%10) "Serbest zaman" ve 20'si (%7) "Rekreatif" başlıkları altında hazırlanmıştır. Hazırlanan 297 lisansüstü tezin; 115'i (%38,7) Fen Bilimleri Enstitüsüne, 106'ü (%35,7) Sosyal Bilimler Enstitüsüne, 71'i (%23,9) Sağlık Bilimleri Enstitüsüne ve 5'i (%1,7) Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak hazırlanmıştır. Tezlerin 281'inin (%94,6)orijinal dili Türkçe, 16'sının (%5,4)orijinal dili İngilizcedir. Hazırlanan tezlerin, 119'unun (%41,1) Tez danışmanı Profesör,53'sinin (%17,8)Tez danışmanı Doçent, 123'ünün (%41,4) Tez Danışmanı Yardımcı Doçent ve 2'sinin (%0,7) Tez Danışmanın belirtilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 1. Tezlerin yıllara göre dağılımı
(Table 1. The distribution of the thesis according to the year)

Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	%	Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam	%
1985	1	-	1	0,3	1999	19	1	20	6,7
1986	-	2	2	0,7	2000	8	5	13	4,4
1987	-	1	1	0,3	2001	11	2	13	4,4
1988	3	-	3	1,0	2002	8	4	12	4,0
1989	1	-	1	0,3	2003	11	5	16	5,4
1990	3	1	4	1,3	2004	22	1	23	7,7
1991	7	-	7	2,4	2005	10	-	10	3,4
1992	3	1	4	1,3	2006	22	5	27	9,1
1993	4	2	6	2,0	2007	26	3	29	9,8
1994	7	1	8	2,7	2008	26	4	30	10,1
1995	6	-	6	2,0	2009	14	2	16	5,4
1996	9	5	14	4,7	2010	-	1	1	0,3
1997	13	3	16	5,4	Toplam	246	51	297	100,0
1998	12	2	14	4,7					

Şekil 1. Tezlerin yıllara göre dağılımı
(Figure 1. The distribution of the thesis according to the year)

Tezlerin yıllara göre dağılımları 5'er yıllık dönemler olarak gruplandırılarak incelendiğinde; 1985-1989 yılları arasında 8 (%2,6), 1990-2004 yılları arasında 29 (%9,7), 1995-1999 yılları arasında 70 (%23,5), 2000-2004 yılları arasında 77 (25,9), 2005-2009 yılları arasında 112 (38,7) tez hazırlanmıştır. 1985-2009 yılları arasındaki süreçte rekreasyon alanı ile ilgili hazırlanan tezlerde gözle görülür bir artış olduğu söylenebilir. 2010 yılına ait 1 adet tez olduğundan dolayı 2010 yılı göz önünde bulundurulmamıştır. Çalışmanın yapıldığı tarihte 2010 yılına ait olan tezlerin Yükseköğretim Kurumu Elektronik Tez Merkezinde sisteme girilmediği düşünülmektedir.

Tablo 2. Tezlerin üniversitelere göre dağılımı
(Table 2. The distribution of the thesis according to the university)

Üniversite Adı	N	%
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	5	1,7
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	0,3
Akdeniz Üniversitesi	5	1,7
Anadolu Üniversitesi	8	2,7
Ankara Üniversitesi	28	9,4
Atatürk Üniversitesi	7	2,4
Bahçeşehir Üniversitesi	1	0,3
Balıkesir Üniversitesi	2	0,7
Beykent Üniversitesi	1	0,3
Bilkent Üniversitesi	3	1,0
Boğaziçi Üniversitesi	2	0,7
Celal Bayar Üniversitesi	1	0,3
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	3	1,0
Çankaya Üniversitesi	1	0,3
Çukurova Üniversitesi	10	3,4
Dokuz Eylül Üniversitesi	7	2,4
Dumlupınar Üniversitesi	9	3,0
Düzce Üniversitesi	2	0,7
Ege Üniversitesi	13	4,4
Erciyes Üniversitesi	2	0,7
Fatih Üniversitesi	1	0,3
Fırat Üniversitesi	5	1,7
Gazi Üniversitesi	36	12,1

Hacettepe Üniversitesi	5	1,7
İnönü Üniversitesi	1	0,3
İstanbul Teknik Üniversitesi	12	4,0
İstanbul Üniversitesi	24	8,1
KATÜ	10	3,4
Kocaeli Üniversitesi	10	3,4
Marmara Üniversitesi	13	4,4
Mersin Üniversitesi	1	0,3
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	2	0,7
Muğla Üniversitesi	13	4,4
Mustafa Kemal Üniversitesi	2	0,7
Namık Kemal Üniversitesi	3	1,0
Niğde Üniversitesi	1	0,3
ODTÜ	11	3,7
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	5	1,7
Pamukkale Üniversitesi	1	0,3
Sakarya Üniversitesi	10	3,4
Selçuk Üniversitesi	6	2,0
Süleyman Demirel Üniversitesi	2	0,7
Uludağ Üniversitesi	3	1,0
Yıldız Teknik Üniversitesi	4	1,3
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	0,3
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	4	1,3
Toplam	297	100,0

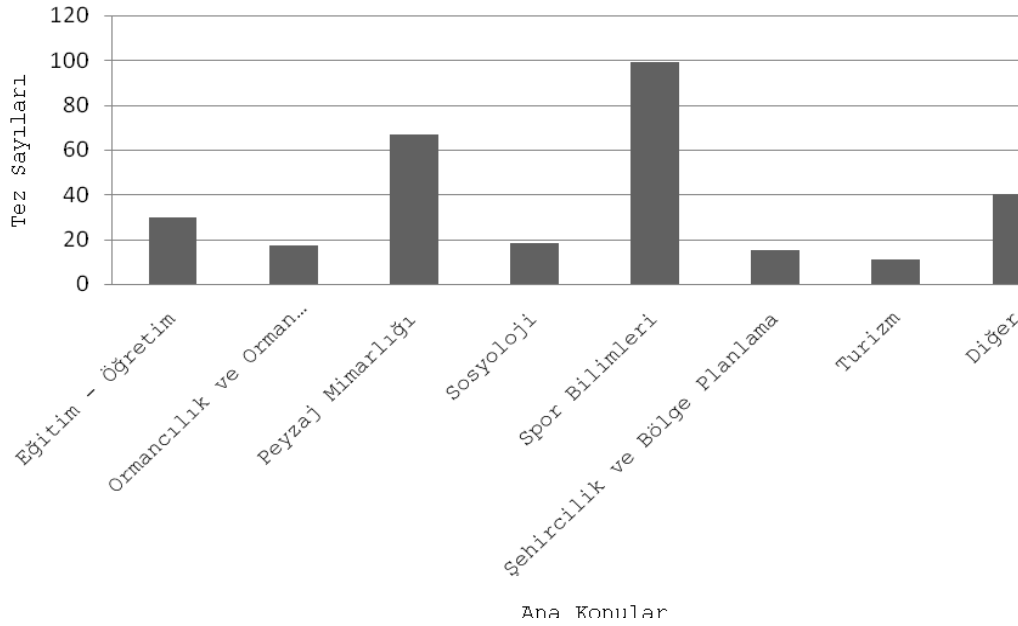
Tezlerin hazırlandıkları üniversitelere göre dağılımları incelendiğinde rekreasyon alanı ile ilgili en çok tez hazırlanan üniversitelerin 34 teze (%12,3) Gazi Üniversitesi, 24'er (%8,7) teze Ankara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Tezlerin konularına göre dağılımı
(Table 3. The distribution of the thesis according to the main topics)

Konu Başlıkları	N	%
Arkeoloji	1	0,3
Biyoloji	1	0,3
Coğrafya	7	2,4
Çevre Mühendisliği	1	0,3
Eğitim ve Öğretim	30	10,1
Ekonomi	1	0,3
Endüstri ve Endüstri Mühendisliği	1	0,3
Ev ekonomisi	1	0,3
Felsefe	1	0,3
Fizyoloji	1	0,3
İç mimari ve Dekorasyon	3	1,0
İnşaat Mühendisliği	1	0,3
İşletme	3	1,0
Jeodezi ve Fotogrametri	1	0,3
Kamu Yönetimi	1	0,3
Mimarlık	6	2,0
Ormancılık ve Orman Mühendisliği	17	5,7
Peyzaj Mimarlığı	67	22,6
Psikoloji	4	1,3
Radyo-Televizyon	1	0,3
Radyoloji ve Nükleer Tıp	1	0,3
Sosyal Hizmetler	1	0,3
Sosyoloji	18	6,1
Spor Bilimleri	99	33,3
Şehircilik ve Bölge Planlama	15	5,1
Turizm	11	3,7
Türk Dili ve Edebiyatı	1	0,3
Ziraat	2	0,7
Toplam	297	100,0

Rekreasyon alanında hazırlanmış tezlerin konularına göre dağılımlarına bakıldığında tezlerin 257'sinin (%86,5) ağırlıklı olarak 7 konu başlığı altında toplandığı görülmektedir. Bu konu başlıklarının dağılımları incelendiğinde, 99 (%33,3) teze Spor Bilimleri konusunda, 67 (%22,6) teze Peyzaj Mimarlığı konusunda, 30 (%10,1) teze Eğitim-Öğretim konusunda, 18 (%6,1) teze Sosyoloji konusunda, 17 (%5,7) teze Ormanlık ve Orman Mühendisliği konusunda, 15 (%5,1) teze Şehircilik ve Bölge Planlama konusunda ve 11 (%3,7) teze Turizm konusunda çalışmalar yapıldığı belirlenmiştir.

Şekil 2. Tezlerin konularına göre dağılımı

(Figure 2. The distribution of the thesis according to main topics)

Tezlerin Ana Konu Başlıklarının anahtar kelimelere göre dağılımı incelendiğinde; ağırlıklı olarak "Boş zaman" anahtar kelimesi ile aranan 63 tezin, 24'ünün Spor Bilimleri, 16'sının Eğitim-Öğretim, 14'ünün Sosyoloji konularında, "Rekreasyon" anahtar kelimesi ile aranan 185 tezin, 64'ünün Peyzaj Mimarlığı, 54'ünün Spor Bilimleri, 17'sinin Ormanlık ve Orman Mühendisliği konularında, "Rekreatif" anahtar kelimesi ile aranan 20 tezin, 12'sinin Spor Bilimleri, 3'ünün Peyzaj Mimarlığı, 2'sinin Eğitim ve Öğretim konularında, "Serbest Zaman" anahtar kelimesi ile aranan 29 tezin, 10'unun Eğitim-Öğretim, 9'unun Spor Bilimleri, 3'ünün Sosyoloji konularında hazırlandığı görülmektedir.

Tablo 4. Tezlerin ana konularının anahtar kelimelerine göre dağılımı

(Table 4. The distribution of key words according to main topics)

Ana Konular	Boş Zaman	Rekreasyon	Rekreatif	Serbest Zaman	Top.
Şehircilik ve Bölge Planlama	-	15	-	-	15
Eğitim ve Öğretim	16	2	2	10	30
Ormanlık ve Orman Mühendisliği	-	17	-	-	17
Peyzaj Mimarlığı	-	64	3	-	67
Spor Bilimleri	24	54	12	9	99
Turizm	3	8	-	-	11
Sosyoloji	14	1	-	3	18
Diğer	6	24	3	7	40
Toplam	63	185	20	29	297

Rekreasyon alanı ile ilgili incelenen tezlerin konu başlıkları 10 Ana Tema olarak sınıflandırılmıştır. Tezlerin %86,5'ini oluşturan 7 Ana Konunun Ana Temalarına göre dağılımı incelendiğinde; 84 (%32,7) tezin Doğal ve Kentsel Rekreasyon Alanlarının Değerlendirilmesi, Kullanım Durumunun İncelenmesi, Potansiyellerinin Belirlenmesi başlıkları altında toplandığı belirlenmiştir. Bu başlıklar altında hazırlanan çalışmaların; 53'ü (%63,1) Peyzaj Mimarlığı ana konusu altında hazırlanmıştır. İkinci yoğunlukta çalışılan ana tema 74 (%28,4) tezle Rekreasyon/ Serbest Zaman/ Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları, Beklentileri, Tercihleri, Rekreasyon/ Serbest Zaman/ Boş Zaman Etkinliklerine Katılma Düzeyleri konularıdır. Bu başlıklar altında hazırlanan çalışmaların; 46'sı (%62,1) Spor Bilimleri ana konusunda hazırlanmıştır. Ağırlıklı olarak Rekreasyon alanında hazırlanan 297 tezin 158'i (%53,2) 2 ana tema grubu altında toplandığı görülmektedir.

Tablo 5. Tezlerin ana konularının ana temalarına göre dağılımı
(Table 5. The distribution of the theses according to the main theme)

Ana Temalar	Ana Konular							Toplam
	Şehircilik Ve Bölge Planlama	Eğitim ve Öğretim	Ormanlık ve Orman Mühendisliği	Peyzaj Mimarlığı	Sosyoloji	Spor Bilimleri	Turizm	
Doğal ve Kentsel Rekreasyon Alanlarının/ Değerlendirilmesi/Kullanımı/ Potansiyelinin Belirlenmesi	13	-	8	53	-	6	4	84 (%32,7)
Rekreasyon/ Serbest Zaman/ Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları/Beklentileri/ Tercihleri/Katılma Düzeyleri	-	14	1	1	10	46	2	74 (%28,4)
Rekreasyon/Serbest Zaman/ Boş Zaman Etkinliklerinin Sosyal/ Psikolojik Etkileri	-	5	-	1	1	8	-	15 (%5,8)
Rekreasyon/ Serbest Zaman/ Boş Zaman Ve Eğitim-Öğretim/ Akademik Başarı İlişkisi	-	10	-	-	-	4	-	14 (%5,4)
Rekreasyon Yönetimi/Planlanması	-	-	2	2	-	5	-	9 (%3,5)
Rekreasyon/ Serbest Zaman/ Boş Zaman Spor İlişkisi	-	-	-	1	-	8	-	9 (%3,5)
Boş Zaman Sosyoloji İlişkisi	-	-	-	-	7	-	1	8 (%3,1)
Rekreasyon/ Serbest Zaman/ Boş Zaman Turizm İlişkisi	-	-	1	-	-	4	3	8 (%3,1)
Rekreasyon Faaliyetlerinin/ Alanlarının Ekonomik Açıdan İncelenmesi	-	-	2	2	-	2	1	7 (%2,7)
Rekreasyon/ Serbest Zaman/ Boş Zaman Değerlendirme Sorunları	-	-	-	1	-	5	-	6 (%2,3)
Diğer	2	1	3	6	-	11	-	23 (%13)
Toplam	15	30	17	67	18	99	11	257 (%100)

5. TARTIŞMA VE SONUÇ (DISCUSSION AND CONCLUSION)

Bu çalışmada rekreasyon alanı ile ilgili ülkemizde yapılan lisans üstü tezlerin analizleri yapılarak 25 yıllık dönemin bir anlamda "envanteri" çıkarılmıştır.

1985-2010 yılları arasında rekreasyon alanı ile ilgili ülkemizde 297 lisans üstü tez hazırlanmıştır. Bu tezlerin 51'si Doktora, 246'i yüksek lisans tezidir. Dünyadaki bilimsel veri tabanları incelendiğinde rekreasyon ve boş zaman kavramı ile ilgili 5000'in üzerinde Doktora tezi ve 1300'ün üzerinde Yüksek lisans tezi hazırlanmış olduğu görülmektedir (www.proquest.co.uk). Ülkemizde hazırlanmış olan lisansüstü tez sayısı 25 yıllık bir geçmişe sahip olan bir alan için yeterli olup olmadığı ayrı bir tartışma konusudur, asıl olan yapılan bilimsel çalışmaların kalitesi ve literatüre katkısının ne derecede olduğudur. Rekreasyon kavramı ile ilgili, hazırlanmış lisansüstü tezlerin ne kadarının bilimsel dergilerde yayımlandığına dair her hangi bir veri bulunmamaktadır. Bu konu başka bir araştırma konusu olarak ele alınabilir. Genel bir bakış açısıyla TÜBİTAK tarafından yapılan çalışmaya göre; 1981-2007 yılları arasında ülkemizde 120.562 adet makale, derleme/inceleme ve not türünde yayın yapılmıştır. Bu yayınlara yapılan Atıf Sayısı; 548.547 iken yayınların Etki Değeri; 4,55'dir. Bu rakamlarla ülkemiz, Dünya sıralamasında 26. sırada bulunmaktadır (Akıllı,2009,10).

Tezlerin yıllara göre dağılımları 5'er yıllık dönemler olarak gruplandırılarak incelendiğinde; 1985-1989 yılları arasında 8(%2,6), 1990-2004 yılları arasında 29 (%9,7), 1995-1999 yılları arasında 70 (%23,5), 2000-2004 yılları arasında 77 (25,9), 2005-2009 yılları arasında 112 (38,7) tez hazırlanmıştır. 25 yıllık süre içerisinde hazırlanmış tezlerin sistematik olarak arttığı görülmektedir. Bu durum rekreasyon kavramın akademik dünyada giderek daha fazla önem kazandığının bir göstergesidir.

Hazırlanan tezlerin 115'i (%38,7) Fen Bilimleri Enstitüsüne, 106'ü (%35,7) Sosyal Bilimler Enstitüsüne, 71'i (%23,9) Sağlık Bilimleri Enstitüsüne ve 5'i (%1,7) Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak hazırlanmıştır. Rekreasyon ve Boş zaman kavramları ağırlıklı olarak dünya genelinde sosyal bilimler çevresinde gelişme göstermiş kavramlardır. Bunun temel sebebi rekreasyon kavramının insanların ve toplumların ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkan bir kavram olmasıdır. Ülkemizde toplumun ihtiyaçları doğrultusunda sosyal bilimler çerçevesinde yapılan çalışmaların artması gereklidir. Rekreasyon etkinlikleri toplumdan topluma ve bireylerin gereksinimlerine göre sürekli olarak bir değişim içerisinde (Kılbaş,2001,15). Bu nedenden dolayı toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yapılacak çalışmalar rekreasyon kavramının toplumda yerinin sağlamlaşmasına ve gelişmesine neden olacaktır.

Tezlerin ana konuları incelendiğinde ağırlıklı olarak, 99 (%33,3) teze Spor Bilimleri konusunda, 67 (%22,6) teze Peyzaj Mimarlığı konusunda, 30 (%10,1) teze Eğitim-Öğretim konusunda çalışmalar yapıldığı belirlenmiştir. Spor bilimleri konusunda yapılan çalışmaların sayısının fazla olması, rekreasyon kavramının Spor Yüksekokulları çatısı altında kurumsallaşmaya başlamasından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Dünyada rekreasyon alanında lider olan, Amerika ve Kanada gibi ülkelerde de rekreasyon ile ilgili akademik birimlerde Beden Eğitimi ve Spor bölümleri altındadır. Ancak ülkemizde rekreasyon bölümleri Beden Eğitimi ve Spor yüksekokulları altında bir bölüm statüsündeyken Amerika'da Sağlık, Beden Eğitimi ve Rekreasyon Okulları şeklinde üst çatı olarak yapılmıştır. Ayrıca dünyada rekreasyon çalışmaları 1990'larda Spor Yönetimi kavramından etkilenmiştir (Stewart,1999,186). Dünyadaki bu eğilim; 1980'lerden sonra ülkemizde gelişen rekreasyon çalışmalarının yönelimini etkilemiş olabilir.

Hazırlanan 297 tezin ana temaları incelendiğinde; tezlerin %53,2'sinin 2 ana tema grubu altında toplandığı belirlenmiştir. Bu ana tema gruplarından ilki, Boş Zaman-Rekreasyon Davranışları, Tercihleri, Alışkanlıkları gibi sosyal konularla ilgilenirken, ikinci ana tema grubu

rekreasyon alan düzenleme, potansiyel belirleme gibi teknik konulara yönelmiştir. Çalışmaların yoğunlaştığı iki ana temayı dünya eğilimlerine göre yorumladığımızda ise, ilk temanın "Boş Zaman Davranışları" ile ilgili, ikinci temanın "Açık Alan Rekreasyonu" ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bu ana temalar dünya genelinde de oldukça sık çalışılmış temalardır. "Boş Zaman Davranışları" ile ilgili çalışmaların başlangıcı sanayi devriminden sonra, "Açık Alan Rekreasyonu" ile ilgili çalışmaların başlangıcı II.Dünya Savaşı Sonra hız kazanmıştır. Toplumun sosyal yapısı ve ihtiyaçları rekreasyon kavramının gelişimini direkt olarak etkilemiştir. Dünya sürekli olarak değişim içerisinde. Araştırmacılar ve uygulayıcılar mutlaka sosyal, kültürel değişimleri ve günün koşullarını göz önünde bulundurmalıdır (Henderson,2010,397). Bu sonuçlara dayanarak;

Yapılan araştırmada birçok birbirine benzer çalışmalar göze çarpmıştır. Araştırmaların özgünlüğü açısından tezlerin daha zenginleştirilmiş temalarda işlenmesi gerekmektedir.

Hazırlanan çalışmalarda, toplumun ihtiyaçlarına ve dünyadaki yeni eğilimlere daha çok önem verilmelidir.

Teorisyenler ile uygulayıcıların ortak olarak yapacağı projeler artırılarak bilimsel anlamda kazanılan bilgiler uygulamaya aktarılabilir. Ayrıca uygulayıcıların edindiği deneyimler yapılacak olan bilimsel çalışmalara fikir sağlayabilir.

Rekreasyon alanı ile ilgili lisansüstü programların yaygınlaştırılması araştırmaların çeşitliliği ve niteliği açısından önemli faydalar sağlayabilir. Ayrıca lisansüstü programların arttırılması alanla ilgili bilim adamlarının yetişmesine olanak sağlayacaktır.

Rekreasyon alanı birçok disiplin ile bağlantılı araştırmaların yapıldığı bir disiplindir. Bu anlamda farklı disiplinlerin yapacağı ortak bilimsel çalışmalar alanın gelişmesine destek olabilir.

Eğitim Bilimleri çatısı altında rekreasyon ve boş zaman kavramlarıyla ilgili daha fazla çalışma yapılarak, bu kavramların ülkemizdeki alt yapısı ilköğretim kurumlarından başlayarak yapılandırılabilir.

Dünyada rekreasyon alanında öncü olan Amerika ve Kanada gibi ülkelerin rekreasyon yapısı incelendiğinde, kavramının ülke gelişiminin sağlanabilmesi için kamusal alanda yeni kurumlar oluşturulması gerektiği düşünülmektedir.

Yapılan çalışma ülkemizdeki rekreasyon kavramı ile ilgili lisans üstü tezleri inceleyerek mevcut durum ile ilgili bir saptama yapmaya çalışmıştır. Çalışmanın devamı olarak hazırlanan lisansüstü tezlerin ne kadarının bilimsel dergilerde yayınlandığı ortaya konabilir.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

1. Akıllı, E., Büyükçınar, Ö., Latif, V., Yetkin, S., Gürses, E.A., Saraç, C. ve Demirel, İ.H., (2009). Türkiye Bilimsel Yayın Göstergeleri (II) 1981-2007 Türkiye, Ülkeler ve Gruplar. TÜBİTAK-ULAKBİM.
2. Altınkurt, L., (2007). Sanat Eğitimi ile İlgili Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi, Sayı 173, s:105-113
3. Bengiray, S., (2009). Türkiye'de İnsan Kaynakları Yönetimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezler ve Bu Tezlerde İncelenen Temaların Analizi: 1983-2008 Dönemi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı:4(1), s:167-197
4. Can, S., (2010). Türkiye Halter Şampiyonasındaki Halercilerin Orta ve Uzun Dönemdeki Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Biçimleri. E-Journal of New World Sciences Academy, Volume: 5, Number: 4, 2B0058 s:268-285
5. Caneday, L., (2000). Recreation at the Close of the Education 20th Century. National Park and Recreation Association, March. s:117
6. Ekiz, D., (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş, Nitel, Nicel ve Eleştirel Kuram Metodolojileri, Anı Yayıncılık, Ankara

7. Henderson, A.K., (2010). Leisure Studies in the 21st Century: The Sky is Falling?, Leisure Sciences, 32:4, s:391-400
8. Henderson, A.K., Presley, J., Bialeschki, M.D., Theory in Recreation and Leisure Research: Reflections from the Editors. Leisure Sciences, 26, s:411-425
9. Karaküçük S., (1997). Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme Kavram Kapsam ve Bir Araştırma, Seren Ofset, Ankara
10. McLean D.D., Hurd A.R., and Rogers N.B., (2008). Kraus' Recreation And Leisure in Modern Society, Eighth Editon, Jones and Bartlett Publishers Inc. Kanada
11. O'Sullivan E., (Chapter 1), Human Kinetics, (2006). Intriduction to Recreation and Liesure, Human Kinetics Inc., United States of America.
12. Rojek, C., Shaw, S.M. and Veal, A.J., (2006). A Handbook of Leisure Studies. Palgrave Macmillan; First Edition edition
13. Sevinç, B., (2001). Türkiye'de Lisansüstü Eğitim Uygulamaları, Sorunlar Ve Öneriler. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:34, Sayı:1-2, s:125-137
14. Şükran K., Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme. Anaca Yayınları, Adana
15. Stewart, B., (1999). Myths of Leisure Research: An Uneasy Alliance. Journal of Leisure Research, Haziran 1, s:185-188
16. Yaman, H. and Atay, E., (2007). PhD Theses in Turkish Sports Sciences: A Study Covering The Years 1988-2002 Scientometrics, Vol. 71, No.3, p:415-421
17. Zorba, E., (2007). Türkiye'de Rekreasyona Bakış Açısı ve Gelişimi, Gazi Haber Dergisi, s:52-55.
18. <http://www.uak.gov.tr/yonetmelikler/lusinav.pdf> (Erişim Tarihi: 23.08.2010)
19. <http://www.yok.gov.tr/content/view/527/222/> (Erişim Tarihi: 23.08.2010)
20. <http://www.hper.indiana.edu/about/index.shtml> (Erişim Tarihi: 21.09.2010)
21. <http://proquest.umi.com/login?COPT=REJTPUcyODcrM2IxMCZTTUQ9MSZJTTlQ9MTAmVkvSPTI=&clientId=46622> (Erişim Tarihi: 03.10.2010)